

culture 21

Agenda 21 for culture
Agenda 21 de la culture
Agenda 21 de la cultura

**Ujedinjeni gradovi i lokalne samouprave
- Komitet za kulturu**

**Saveti za lokalnu implementaciju
Agende 21 za kulturu**

**Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura**

**United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos**

Saveti za lokalnu implementaciju Agende 21 za kulturu

Dokument usvojen 24. oktobra 2006. u Barseloni, na prvom sastanku
Komiteta za kulturu Ujedinjenih gradova i lokalnih samouprava
(UCLG)

---

1. Uvod

Agendu 21 za kulturu su odobrili gradovi i lokalne samouprave iz celog sveta 8. maja 2004. godine, kao vodeći dokument za javne kulturne politike i kao doprinos kulturnom razvoju čovečanstva.

Ujedinjeni gradovi i lokalne samouprave (UCLG) usvojile su Agendu 21 za kulturu kao referentni dokument za svoje programe kulture i preuzeli su ulogu koordinatora procesa nakon njenog odobravanja. UCLG-ov Komitet za kulturu je mesto okupljanja za gradove, lokalne samouprave i mreže koje kulturu smeštaju u središte svojih razvojnih procesa.

Narastajući broj gradova i lokalnih samouprava širom sveta je formalno usvojio Agendu 21 za kulturu. Standardni dokument za usvajanje je dostupan na sledećim adresama: **www.agenda21culture.net** i **www.cities-localgovernments.org**. Usvajanje Agende 21 za kulturu ima veliki simbolički značaj: tim činom se izražava posvećenost grada da kulturu učini ključnim delom urbanih politika, ali je i znak solidarnosti i saradnje sa gradovima i lokalnim samoupravama širom sveta.

Gradovi koriste Agendu 21 za kulturu, s jedne strane, da bi zagovarali važnost kulture u lokalnom razvoju kod nacionalnih vlasti i međunarodnih organizacija, i, s druge strane, da bi osnažili lokalne kulturne politike.

Godine 2006., na zahtev nekih gradova, UGLS-ov Komitet za kulturu je izradio neke opšte preporuke koje mogu biti korisne za lokalnu implementaciju Agende 21 za kulturu.

2. Kultura kao stub održivog razvoja. Planiranje u kulturi

Odnos između kulture i održivog razvoja se dodatno utvrđuje kao osnovni princip lokalnih politika. Agenda 21 za kulturu, kao vodeći dokument za javne kulturne politike, nudi priliku svakom gradu da kreira dugoročnu viziju kulture kao stuba svog razvoja.

Lokalna implementacija Agende 21 za kulturu se može posmatrati kao vežba iz kulturnog planiranja. Planiranje se shvata kao proces kojim se povezuju akteri, ciljevi, aktivnosti, resursi i očekivani rezultati projekta.

Planiranje u kulturi je postalo široko rasprostranjeno tokom proteklih deset do petnaest godina. Korišćeno je za razvoj lokalnih kulturnih politika zasnovanih na vrednostima (sećanje, kreativnost, kritičko znanje, različitost, ritualnost...) koje kultura donosi pojedincima i zajednicama. Takođe je korišćeno da bi se naglasio značaj kulture unutar drugih lokalnih i politika, poput zapošljavanja i socijalne inkluzije, kao i da bi se kultura uzimala u obzir u svim javnim politikama. Kroz nekoliko ključnih tekstova je podržan značaj planiranja u kulturi. Na primer, Program za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP), u čijem se izveštaju o ljudskom razvoju za 2004. godinu pod naslovom „Kulturne slobode u današnjem svetu različitosti“ naglašava potreba da se krene ka otvorenoj kulturi kao suštinskom elementu u svim razvojnim strategijama. Još jedan primer je rad australijskog istraživača Džona Hoksa, koji predlaže

---

kulturu kao četvrti stub održivosti, jednakog po važnosti trima klasičnim stubovima: ekonomskom, socijalnom i ekološkom.

Agenda 21 za kulturu nudi priliku svakom gradu da kreira dugoročnu viziju kulture kao osnovnog stuba svog razvoja. Na osnovu principa, zaloga i preporuka iz Agende 21 za kulturu, a uzimajući u obzir lokalne karakteristike (istoriju, stanovništvo, veličinu, vrstu vlasti, vitalnost civilnog društva, identitet i karakteristike kulturnih sektora...), svaki grad ili lokalna samouprava se podstiče da razmotri vrednost pitanja koja se pokreću u sledećim pasusima za njihove procese kreiranja politika.

3. Opšta razmatranja

U sledećim pasusima se iznose opšti koncepti i razmatranja o lokalnoj implementaciji Agende 21 za kulturu, izvedeni iz njenih principa, zaloga i preporuka:

- a) političko vođstvo na najvišem nivou lokalne samouprave;
- b) holistički pristup mehanizmima lokalne samouprave kao celine, a ne prema službama, oblastima i/ili odeljenjima odgovornim za kulturu;
- c) lokalna samouprava kao katalizator kulturnih procesa: snaženje civilnog društva, podsticanje konsenzusa i uspostavljanje međusobne odgovornosti;
- d) podsticanje i stimulisanje demokratske participacije građana u formulisanju, sprovođenju i evaluaciji javnih politika u kulturi;
- e) transparentnost informacija i komunikacija ka građanima kroz različite kanale;
- f) tehnička striktnost i jasna argumentacija, korišćenje eksperata u istraživanju i razvoju kulturnih politika i kulturnog menadžmenta;
- g) priznavanje različitih kulturnih potreba i zahteva koje iznose ljudi i organizacije na datoj teritoriji, uključujući aktere u oblasti kulture i ostale građane;
- h) kulturni resursi na datoj teritoriji uključuju „klasične“ sektore (istorijsko nasleđe, umetnost, biblioteke) kao i one koji se mogu pronaći u kreativnim industrijskim sektorima, medijima, obrazovanju i sportu;
- i) jačanje kohezije kulturnog sektora kroz ciljeve i akcije koje privlače pažnju na suštinske vrednosti kulture;
- j) jačanje kulture kao javne sfere zasnovane na slobodi izražavanja, kritičkog znanja, različitosti, participacije i kreativnosti; razvoj ove sfere omogućavaju akteri i profesionalci iz oblasti kulture kao i kulturno izražavanje građanstva;
- k) koordinacija između procesa kulturnog planiranja i strateških planova grada ili bilo kog drugog integrisanog lokalnog procesa planiranja (kao što je Lokalna agenda 21, Lokalni oblasni sporazum, Integrisano lokalno planiranje...);
- l) primenjivost u različitim sektorima, unošenje kulturne perspektive u urbani projekt kao celinu, uz ciljeve i akcije koje pokazuju kako kultura vrši i prima uticaje od aktivnosti u oblastima kao što su obrazovanje, zdravstvo, urbano planiranje i privredu;

-
- m) uspostavljanje programa za inovacije, laboratorije ili posebne jedinice za razvoj ključnih projekata;
  - n) uspostavljanje procedura za primenu i monitoring prihvaćenih obaveza;
  - o) uspostavljanje sistema kulturnih pokazatelja;
  - p) razmatranje potreba za obukom u oblasti kulturnih politika/menadžmenta/medijacije, izvedenih iz centralnog mesta kulture u društvu;
  - q) odnos između lokalnog kulturnog procesa i regionalnih, nacionalnih i međunarodnih javnih administracija radi kontekstualizacije prioriteta i orijentacije ka obezbeđivanju novih ekonomskih resursa;
  - r) participacija grada u multilateralnim mrežama i asocijacijama posvećenim kulturnoj saradnji, razmeni dobrih praksi i zagovaranju značaja kulture unutar nacionalnih i međunarodnih programa.

4. Alatke

Ako se želi da ova opšta razmatranja imaju uticaja na život grada, biće neophodno razviti posebne alatke. To podrazumeva dokument, savet i/ili druge inicijative. Svaki grad ili lokalna samouprava će pronaći formulu koja najbolje odgovara njihovim potrebama. Sledeće četiri alatke se sugerišu kao primeri.

4.1. LOKALNA KULTURNA STRATEGIJA

Razvoj lokalne kulturne strategije podrazumeva debatu, izradu i odobravanje dokumenta koji opisuje kulturne prioritete grada. Najdelotvorniji proces bi obuhvatio sve kulturne aktere na teritoriji zajedno sa građanstvom i javnom administracijom. Proces obično počinje revizijom i procenom kulturnih resursa grada, te ekonomskih, socijalnih i teritorijalnih trendova. Lokalna kulturna strategija se potom može uobličiti u jedan dokument o kome bi se raspravljalo i koji bi se odobrio na opštinskom zasedanju, ili od strane organa vlasti poput saveta ili komisija uz učešće građanstva. Dokument bi se obično sastojao od izjave o misiji, različitih ciljeva i nekoliko akcija. U dokumentu bi se ustanovile međusobne odgovornosti između lokalne samouprave, kulturnih aktera i civilnog društva. Lokalna kulturna strategija obično obuhvata implementacioni vremenski okvir, prpratne aktivnosti i evaluacione pokazatelje za svaki cilj i akciju, kao i procedure monitoringa.

4.2. POVELJA KULTURNIH PRAVA I ODGOVORNOSTI

Lokalna povelja kulturnih prava je dokument koji konkretno definiše kulturna prava i odgovornosti stanovnika date teritorije. Takav dokument bi se zasnivao na Univerzalnoj deklaraciji ljudskih prava i drugim priznatim međunarodnim tekstovima koji pokrivaju oblast ljudskih prava i kulture. Delotvorni razvoj lokalne povelje o kulturnim pravima se oslanja aktivno učešće kulturnih aktera na datoj teritoriji, građanstva, administracije i eksperata iz oblasti ljudskih prava. Dokument bi se obično odobrio na opštinskom zasedanju i implicira imenovanje osobe ili organizacije koja bi garantovala ispunjenje povelje i bila medijator u često složenim situacijama vezanim za kulturna prava i odgovornosti.

4.3. SAVET ZA KULTURU

Savet za kulturu je javno telo koje se bavi kulturnim pitanjima grada. Takav savet bi normalno trebalo da odražava različitost aktera u kulturi: različiti sektori (istorijsko nasleđe, umetnost, biblioteke...), različite dimenzije (od velikih aktera do malih inicijativa), različite strukture (javne i privatne, asocijacije...) i druge promenljive. Uobičajeno bi savet raspravljao i iznosio mišljenja o najrelevantnijim kulturnim temama grada. Ovlašćenja takvih saveta variraju: postoje striktno konsultativni saveti, pa sve do saveta sa ovlašćenjem da donose izvršne odluke.

4.4. PROCENA KULTURNOG UTICAJA

Ekonomski, socijalni i ekološki uticaji lokalnih razvojnih projekata se često procenjuju i evaluiraju, ali se kulturni uticaji takvih projekata retko analiziraju. Agenda 21 za kulturu, u članu 25, promovira implementaciju oblika „procene kulturnog uticaja“ inicijativa „koje iziskuju značajne promene u kulturnom životu gradova“. Procena kulturnog uticaja je dokument, koji se izrađuje uz konsultacije sa građanstvom i kulturnim akterima, i u kome se analiziraju doprinosi (kako pozitivni tako i negativni) koje lokalni razvojni projekat može generisati u kulturnom životu grada. Imajući u vidu efekat koji svi projekti imaju na kulturni život, verovatno se „procena kulturnog uticaja“ može smatrati procesom koji treba primenjivati na sva kreiranja politika i programa.

Komitet za kulturu – Ujedinjeni gradovi i lokalne samouprave

<http://www.agenda21culture.net>

<http://www.cities-localgovernments.org>

agenda21cultura@bcn.cat

info@cities-localgovernments.org

**United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos**

carrer Avinyó, 15
E-08002 Barcelona
Espanya

Tel: +34 93 342 87 50
Fax: +34 93 342 87 60
info@cities-localgovernments.org
www.cities-localgovernments.org

**Ajuntament de Barcelona -
Institut de Cultura**

Palau de la Virreina - la Rambla 99
E-08002 Barcelona
Espanya

Tel: +34 933 161 000
Fax: +34 933 161 020
agenda21cultura@bcn.cat
www.bcn.cat/cultura

www.agenda21culture.net

United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura